

תרבות המחלוקת – האם לכל דעה יש מקום?

שם השיעור: מה כיצד מנהלים מחלוקת? תרבות הדיון וההכרעה

רקע למורה על היחידה

יחידה זו עוסקת בגבולותיה של המחלוקת ובאחריות הכרוכה בחופש להביע דעה. באמצעות מקורות מן הספרות, חז"ל והמציאות הישראלית, התלמידים יבחנו האם כל עמדה ראויה להישמע, מהם התנאים למחלוקת בונה, ומהם הגבולות שהחברה מציבה כאשר דעה או מעשה פוגעים באחרים או בערכים משותפים. היחידה מתאימה לכיתה ז' ומיועדת לציבור דתי-לאומי וחילוני כאחד, מתוך תפיסה שגבולות שבבים מתוך למידה, שיח ואחריות משותפת נוטים להיות משמעותיים ומחייבים יותר מגבולות המוכתבים מראש.

השאלה המניעה

האם לכל דעה יש מקום? מתי מחלוקת מקדמת את החברה ומתי היא פוגעת בה?

מטרות היחידה

מטרות פדגוגיות:

- עידוד חשיבה ביקורתית
- חיבור בין טקסטים מקראיים, היסטוריים וספרותיים לבין שאלות עכשוויות
- פיתוח יכולת ניתוח והבנה של דילמות

מטרות בין-תחומיות:

- חיבור בין ידע היסטורי, תרבותי וזהותי לפעולה ערכית

מטרות ערכיות:

- טיפוח מחויבות אישית וקהילתית
- טיפוח כבוד לדיקה הייחודית ולשונות התרבותית

מטרות מיומנויות:

- קריאה פרשנית והבנת טקסטים
- ניתוח עמדות, זיהוי קולות שונים
- כתיבה רפלקטיבית ודיאלוגית
- ניסוח טיעונים והבעת עמדה מנומקת

מפת היחידה

הדילמה כיצד מנהלים מחלוקת? תרבות הדיון וההכרעה

מטרות השיעור

תוכן	מיומנות	ערכים
לימוד המודלים ההיסטוריים וההלכתיים לניהול מחלוקת בונה (בית הלל ובית שמאי) והכרת הצורך בהכרעה חברתית וסמכות ("לא בשמים היא")	הקשבה פעילה, אמפתיה אינטלקטואלית, ניסוח טיעונים, הגנה על עמדה והצגת עמדת האחר.	טיפול ענווה, סובלנות ("נוחין ועלובין"), וקבלת כללי משחק משותפים ודמוקרטיים.

מבנה השיעור

1 פתיחה (10 דקות)

מקורות ומשאבי הלימוד - ראה "ספריית תוכן ומקורות"

- משנה אבות פרק ה', פסוק יז - "... כל מחלוקת נִשְׁחָלָה לְשֵׁם שָׁמַיִם, סוּפָה לְהִתְקַיֵּם..."
- ספר במדבר פרק טז (מחלוקת קורח ועדתו) - [מקור](#) | [עיין](#) והעשרה
-

דרכי הוראה

רענן ההבדל בין מחלוקת לשם שמיים (הלל ושמאי) לבין מחלוקת שאינה לשם שמיים (קורח ועדתו) מתוך מסכת אבות.

מוקדי לימוד	מיומנויות
סיכום ביניים ורענן נקודות המבט	זיהוי, תמצות, קישור
תוצר לשלב זה	
העלאת ידע קודם	

2 גוף השיעור (10 דקות)

מקורות ומשאבי הלימוד - ראה "ספריית תוכן ומקורות"

- מסכת עירובין יג ע"ב
- "יערות דבש" - מקור | עיון והעשרה
- מסכת בבא מציעא נט ע"א (תנורו של עכנאי) - מקור | עיון והעשרה
- משנה במסכת ראש השנה (פרק ב', משניות ח'-ט') – מעשה רבי יהושע - מקור | עיון והעשרה

דרכי הוראה	
פעילות "מועצת חכמים" בקבוצות:	
לימוד דרכם של בית הלל (עירובין יג) ופירוש רבי יונתן אייבשיץ על החשיבות של כבוד ואהבה בין החולקים. לחלופין, ניתוח סוגיית ההכרעה הציבורית דרך סיפור "תנורו של עכנאי" (אחרי רבים להטות) או מעשה רבי יהושע ורבן גמליאל והצורך בהכרעה.	
מיומנויות	מוקדי לימוד
ניהול דיון, ניסוח טיעון, אמפתיה אינטלקטואלית, הצגת עמדת האחר	תרבות הוויכוח והסמכות
תוצר לשלב זה	
השתתפות בשיח	

3 סיכום השיעור (25 דקות)

דרכי הוראה	
כתיבה רפלקטיבית אישית:	
מה המשמעות של היות "נוחין ועלובין" המקדימים דברי חברהם לדבריהם שלהם, וכיצד אפשר ליישם זאת בוויכוחים בכיתה?	
מיומנויות	מוקדי לימוד
סינתזה, כתיבה רפלקטיבית	רפלקציה ועיבוד
תוצר לשלב זה	
ניסוח טיעון אישי בכתב	

ספריית תוכן ומקורות

מקורות ומשאבי הלימוד - ראה "[ספריית תוכן ומקורות](#)"

- [משנה אבות פרק ה', פסוק יז](#) – "... כל מחלוקת נִשְׁהִיָּא לְשֵׁם שְׁמַיִם, סוּפָה לְהִתְקַיֵּם..."
- ספר במדבר פרק טז (מחלוקת קורח ועדתו) - [מקור](#) | [עיון והעשרה](#)
- [מסכת עירובין יג ע"ב](#)
- "יערות דבש" - [מקור](#) | [עיון והעשרה](#)
- מסכת בבא מציעא נט ע"א (תנורו של עכנאי) - [מקור](#) | [עיון והעשרה](#)
- משנה במסכת ראש השנה (פרק ב', משניות ח'-ט') – מעשה רבי יהושע - [מקור](#) | [עיון והעשרה](#)

"נוחין ועלובין" הוא ביטוי מתלמוד בבלי (מסכת עירובין, דף י"ג, עמוד ב') המתאר את מידותיהם של חכמי **בית הלל**: שהיו נחמדים ונוחים לבריות, סבלו עלבונות ולא השיבו חזרה. התלמוד מסביר שזו הסיבה המרכזית לכך שנקבעה ההלכה כמותם בכל המחלוקת עם בית שמאי.

